

עצור, אתה שחור!

עם חברים בשעות הערב למסעדה או בילוי אחר... בכל פעם שאני רואה משטרה אני נלחץ". מפגש דומה שלישי התרחש ב־2019 בגיל 16 וחצי. "המקרה הזה ממש ערער אותי ופגע בי. גם המורים בבית הספר שמו לב להבדלים בהתנהגות שלי. הפסקתי להשתתף בשיעורים ונהייתי יותר שקט ומסוגר. היועצת הודי מינה אותי לשיחה איתה ושיתפתי אותה במה שקרה לי".

"הוא אמר לי שהוא שוטר סמוי והציג לי איזו תעודה במהירות... פחדתי נורא... אחר כך הוא עשה לי חיפוש על הגוף".
דמיינו שזה הילד שלכם

אם הקטין, בעזרת עורכי הדין סוצ'ו ופינצ'וק מהאגודה לזכויות האזרח, הגישה תביעת נזיקין. לא חרונה ניתנה פסיקה מאכזבת של בית־המשפט העליון (כנגד דעתו החולקת של השופט פרופ' אלכס שטיין) שלפיה חוק הצגת תעודת זהות מקנה כביכול סמכות לשוטרים לדרוש מהאזרח הצגת תעודה גם ללא הסמכה מפורשת בחוק אחר. לעיתים הבשורה באה מבית משפט השלום. השופט ישי קורן קבע באשר למפגש השני הנ"ל: "בהיעדר כל הסבר להתנהלות חמורה זו כלפי התובע, איני רואה מנוס מהמסקנה שהפעולות נעשו רק מחמת מוצאו האתיופאי של התובע ותיוגו כעבריין פוטנציאלי רק על רקע צבע עורו". יתרה מזו: נוכח ממצאי ועדת פלמור בדבר שיטור יתר כלפי בני העדה האתיופית, יש למשטרה חובת זהירות מוגברת. השופט פסק שהמשטרה תשלם 20,000 שקלים פני צויים. הסכום לא גבוה, אך אם תהיינה פסיקות דומות, אולי הן תהוונה שכר לימוד של המשטרה כדי להפנים שעליה לחדול לחלוטין מאכיפה בעלת מאפיינים גרעניים. בינתיים מוצע ללמד את פסק הדין בהכשרות לשוטרים.

פרופ' סנג'רו הוא מייסד האתר "ביקורת מערכת המשפט הפלילי" וראש "המכון לבטיחות במשפט הפלילי"

האמריקנים מתלוצצים שקיימת עבירה פלילית "driving while black" (נוהג בעודו שחור): בהתקיים הנסיבה שבה צבע עור הנהג שחור, ההתנהגות האסורה היא עצם הנהיגה... עבירה דמיונית זו מסבירה מעצרים מיותרים רבים. ובישראל?

הנה קיצור תולדות מפגשיו של קטין ממוצא אתיופי עם משטרת ישראל. מדובר בתלמיד מצטיין וספורטאי, שהשלים לימודי בגרות במדעי החברה, ועומד לקראת גיוס לצה"ל כמיועד לקצונה. מעולם לא היה מעורב בפעילות עבריינית. מתברר שהמשטרה ליוותה אותו מקרוב לאורך שנים.

ב־2015, בהיותו בן 13, התרחש המפגש הראשון: "איך שיצאתי מהמכולת עם שקית שבתוכה שוקו ולחמנייה, רצו לכיווני שוטרים ועצרו אותי. לא הבנתי מה הם רוצים ממני ומאוד נבהלתי. שאלו אותי מה יש לי בשקית ועניתי להם 'שוקו ולחמנייה'. אחר כך שאלו אותי מאיפה יש לי את השרשרת והשעון ומה אני עושה בשכונה. הסכרתי להם שזו מתנה שקיבלתי לבר המצווה ושאני גר באותו רחוב, והצבעתי על הבית שלי..."

ב־2018, בהיותו בן 15 וחצי, התרחש המפגש השני – נסו לדמיין שמדובר בנן שלכם: "כשהלכתי ברחוב... הרגשתי שמישהו פתאום תופס לי את היד בחוזקה... אמר לי שהוא שוטר סמוי והציג לי איזו תעודה במהירות... לא הציג את עצמו ולא אמר לי למה הוא עוצר אותי. הוא אמר שהוא צריך לברוק אותי ושניכנס מתחת לב"ניין... פחדתי נורא... שאל אותי מה אני עושה בשכונה הזו ולאן אני הולך... אמר לי לרוקן את הכיסים ולשפוך את כל מה שיש לי בתיק... אחר כך הוא עשה לי חיפוש על הגוף. הוא מישש לי את כל הגוף לכל האורך... שאל אם אני מעשן או שותה ועניתיי [בשלילה]. רק אז הוא שחרר אותי ואני נשארתי לאסוף את החפצים שלי שהיו מפוזרים על הרצפה... האירוע נמשך כ־20 דקות שבמהלכן השוטר דיבר אלי בטון תוקפני ומלחיץ ואני עניתי כמו רובוט מרוב שהייתי מפוחד ולחוצץ".

מהי השפעת מפגשים שכאלה בין נער לבין שוטרים? "מאז המקרה [השני] אני משתדל לא לצאת בשעות הערב לבר... התחלתי ללכת רק בדרכים שיש בהן הרבה אנשים ואור ולפעמים אני עושה עיקוף רציני... להימנע מלצאת